

Hvordan sikre anstendig arbeid for utsatte arbeidstakere: Erfaringer og strategier

Gerd Kristiansen, Decent Work konferansen 7. oktober 2009.

La meg åpne med den gledelige meldingen om at Norge igjen ble kåret til verdens beste land å bo i.

Det er vi glade for.

Men det forplikter også.

Det står å lese i rapporten fra FNs utviklingsprogram at migrasjon er positivt for alle involverte; avsenderland, migranten selv og mottakerlandet.

Den norske debatten om innvandring preges dessverre av fordommer og mistenksomhet.

Det er viktig å erkjenne at innvandringen kan gi positive ringvirkninger for alle involverte.

Det er også viktig at både fagbevegelse, arbeidsgivere og myndigheter stiller opp for at migrantene skal bli behandlet på en skikkelig og trygg måte.

Det er et faktum at vi i fagbevegelsen nasjonalt og globalt sitter med nøkkelen om man skal vinne frem med tanken om et globalt anstendig arbeidsliv.

Det er så enkelt at om ikke fagbevegelsen leter med lys og lykt i hver eneste avkrok etter brudd på faglige rettigheter, vil ingen andre gjøre det.

Kampen for et anstendig arbeidsliv skal utkjempes på et bredt internasjonalt plan, men slagene vil også stå nasjonalt.

Jeg ønsker å ta opp to områder for å belyse dette;

- hvilke utfordringer møter norsk fagbevegelse i vår daglige kamp for anstendighet

- og ...hvordan jobber vi for å vinne denne kampen!

Først er det bare å slå fast: Det er mange grupper og arbeidstagere i Norge i dag som arbeider under vilkår som faller inn under kategorien uanstendig.

Et godt eksempel er belyst her i dag, nemlig arbeidsmigranter som arbeider uten helseforsikring, anstendig lønn og under uanstendige HMS forhold.

LOs største ressurser, de lokale tillitsvalgte, forteller oss om et økende antall saker med sosial dumping.

Den internasjonale finanskrisen gjør at arbeidsmarkedet brutaliseres, og faglige rettigheter blir tråkket på.

Fagbevegelsen kan ikke leve med slik urett. Ikke bare er det et grunnleggende overgrep mot faglige rettigheter.

Det er også et angrep på vårt grunnprinsipp om solidaritet, menneskeverd og respekt.

Jeg vil her gi et eksempel fra helsesektoren, om de Ukrainske helsearbeiderne som fikk 100 kroner dagen til mat mens de arbeidet som hjelpepleiere i seks norske kommuner. Ukrainerne hadde verken arbeids- eller oppholdstillatelse og de kom til Norge på turistvisum.

Kommunene har ikke gidde etablere rutiner for å hindre at slike ting skjer.

Disse ukrainerne måtte betale opptil 2000 dollar for å få lov til å arbeide i Norge. De ble nektet lege- og tannlegebehandling og enkelte av de ble regelrett drapstruet da det ble kjent at de hadde fortalt om forholdene til fagorganiserte kollegaer.

Jeg har aldri før hørt om så grove tilfeller av menneskeutnyttning der norske kommuner og helseinstitusjoner er tjenestemottaker.

Dette er arbeidstakere som har hatt en arbeidshverdag helt hinsides norsk lov- og avtaleverk. Nærmest for slavearbeid å regne.

Og oppdragsgiveren har vært norske kommuner!

Fagbevegelsen tok tak i saken og firmaet Norsk Helsepersonell ble politianmeldt.

Når jeg hører om slike saker blir jeg overbevist om at kampen mot sosial dumping kommer til å fortsette i flere år, og at vi som fagbevegelse, vi som

kjenner bransjene og folkene– ja, vi må bruke de nødvendige ressurser og stille de nødvendige krav til myndighetene slik at vi vinner denne kampen.

LOs linje – og sittende regjerings linje – har vært å innføre regelverk og tiltak som sikrer alle utenlandske arbeidstakere lønns- og arbeidsvilkår på linje med norske arbeidstakere.

For de mest utsatte bransjene har flere av våre forbund derfor fremmet krav om å få allmenngjort tariffavtalen. Dette er et viktig virkemiddel mot sosial dumping.

Vi vet at arbeidsgiverne ikke er glad i allmenngjøringsloven.

For oss er denne loven et av de viktigste verktøyene i kampen mot sosial dumping. Den vil vi kjempe for å beholde og forsterke.

Vi kjemper også en kamp mot arbeidsgivere som blir mer og mer utspekulerte. Et godt eksempel er fiktive enkeltmannsforetak. Et sleipt, men vanlig tris for å omgå arbeidstakerbegrepet.

Nylig var det en rettssak for Oslo Byggningsarbeiderforening der flere latviske arbeidere gikk til sak mot sin oppdragsgiver på grunn av at de ble tvunget til å etablere enkeltmannsforetak til tross for at de var å anse som vanlig ansatte.

Heldigvis vant LO og Oslo Byggningsarbeiderforening denne saken i lagmannsretten. Nok et hull er tettet i skottet.

LO har presser alltid på norske regjeringer for å fremme grunnleggende arbeidstagerrettigheter. Det er ikke alltid vi får gjennomslag, men de siste fire årene har vi hatt en regjering som har lyttet og handlet. Det er viktig, for vi har en god sak.

Den siste perioden har vi fått aksept for nasjonale verktøy, som en handlingsplan mot sosial dumping, solidaransvar for kontraktører og innsynsrett for tillitsvalgte. Dette er vi stolte av, men vi hviler ikke.

En annen viktig sak på det nasjonale plan fremmover blir midlertidige ansettelser. HSH ønsker nå å presse på for flere midlertidig ansatte for å ”dempe ledigheten” Dette er en total feilmedisinering, nok en gang roter arbeidsgiversiden med fakta.

Slik at det skal være klinkende klart vil jeg avslutningsvis slå fast at et anstendig arbeidsliv er det samme som et produktivt arbeidsliv. Det har vi mange eksempler på.

Det er rart at mange arbeidsgivere i Norge og resten av verden har vanskelig for å innse dette.

Kampen for et anstendig arbeidsliv er en kamp vi vinner sammen, ikke alene. Derfor må vi ha en dialog med alle, ikke minst arbeidsgiversiden og politikere. Klarer vi i å mobilisere fagbevegelsens kraft til å skape positiv endring. Endrer vi menneskers hverdag.

Jeg ser lyst på framtiden for arbeidstakerrettigheter i Norge.

Den rødgrønne regjeringen vant valget og vi vil derfor fortsatt ha en regjering som deler vårt syn på anstendig arbeid. I de fire neste årene skal vi sørge for at Norge jobber for anstendig arbeid både hjemme og i de internasjonale fora vi er representert.